

Społeczne tło narodzin Flâneura

„Typ Flâneura powołał do życia Paryż – przypomina Walter Benjamin w recenzji książki swojego przyjaciela Franza Hessela który próbował zachęcić do tej sztuki Berlińczyków. To nie obcy przybysze ale sami Paryżanie uczynili swoje miasto ojczyzną Flâneura”⁸

Swój sąd Benjamin oparł na rzetelnych studiach filozoficzno-historycznych, których efektem były prace zamieszczone w nieukończonych nigdy miażdze tematycznej „Passanger Werk”. Ja także spróbuję pokrótce przyjrzeć się pewnym aspektom życia dziewiętnastowiecznego Paryża, starając się wychwycić aspekty jego funkcjonowania, mające wpływ na ukształtowanie się figury flâneura o którym w tej pracy będzie mowa. Pisząc pracę o flâneurze (spacerowiczu) trzeba się odnieść do społeczeństwa francuskiego wieku XIX z jego monarchiami i dyktaturami, światowymi wystawami i rewolucjami. Społeczeństwo to jest bezpośrednim prekursorem społeczeństwa nowoczesnego .

Nie tylko dlatego że dokonują się w nim narodziny gospodarki światowej, ale również dlatego, że dochodzi w nim do przekształcenia sfery publicznej, rozwoju domów towarowych, masowej turystyki, rozrywek, prasy itp. Dziewiętnastowieczny Paryż jest widownią szeregu wydarzeń społecznych, politycznych i artystycznych o pierwszorzędym znaczeniu i jedynym miejscem, którego historia stanowi historię Europy, a nawet świata. Stąd też można mówić o Paryżu jako stolicy dziewiętnastego wieku.⁹

Dla moich rozważań istotne będą trzy kwestie, którym, każdej z osobna należało by poświęcić chwilę uwagi, zanim przejdziemy do obserwacji postaci flâneura śledząc jego transformacje w czasie i przestrzeni. Mianowicie chodzi o rozwój prasy i jej

upowszechnienie, w czym niemałą rolę odegrało drukowanie powieści w odcinkach; w tym z naszego punktu widzenia ważnej „Tajemnic Paryża” Eugeniusza Sue, zapoczątkowania wielkich procesów modernizacyjnych, jak i rozwoju mody na przesiadywanie na Paryskich bulwarach. W „szlifowaniu” miejskich bruków gustowała początkowo arystokracja (dandysi)¹⁰ i artystyczna bohema-dając zarazem tym zwyczajem podstawy do narodzin flâneura – typowo miejskiej istoty kulturowej,¹¹ która w przyszłości w różnego rodzaju włączęgach znajdowała różnego rodzaju upodobania i cele.

⁸ Anna Zeidler-Janiszewska, Dryfujący flâneur, s. 125. [w:] Przestrzeń, filozofia i architektura, red. Ewa Rewers, Wydawnictwo Fundacji Humaniora, Poznań 1999.

⁹ Jerzy Jedlicki w podobny sposób w swojej książce „Świat Zwyródniały” mówi, że to Londyn z jego procesami industrializacyjnymi był stolicą XIX wieku. Czy Londyn czy Paryż był tą stolicą jest sprawą sporną. Dla moich rozważań przyjąłem, że kulturową stolicą dziewiętnastego wieku był jednak Paryż. Por. Jerzy Jedlicki, Świat zwyródniały. Lęki i wyroki krytyków nowoczesności, s. 83 i następne.

¹⁰ W tym czasie w jednym ze swoich felietonów Madame de Girardin pisze: Dandysem jest ktoś, kto chce zwrócić na siebie uwagę, lwem natomiast ten na kogo zwracają uwagę inni”. Podaję za Siekfred Kracauer „Jacques Offenbach i Paryż jego czasów” Państwowy Instytut Wydawniczy Warszawa 1992, s. 51. Niewątpliwie jednak wywodzili się oni z kręgów burżuazji.[P.D]

¹¹ warto w tym miejscu powiedzieć kim flâneur nie jest. Samotny spacerowicz Jana Jakuba Rousseau nie wie, czy kontemlować czy oddawać się łązędze. W przeciwieństwie do flâneura trwa zatopiony we własnym świecie zewnętrznym, odczuciach,

marzeniach i rojeniach, obojętny na wszystko, co znajduje się na zewnątrz. Inaczej niż on, flâneur związany jest nie z naturą lecz z pejzażem miejskim. Gdy pierwszy szuka samotności, drugi realizuje swoją politykę spaceru wobec wielkomiejskich tłumów, do których żywi stosunek ambiwalentny. Wyizolowany, chciałby się z nimi utożsamić. Lecz paradoksalnie nie jest człowiekiem dialogu i nigdy nie będzie mógł tego zrobić.

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.